

PROTOKOL

2021 | YIL 2 SAYI 1 | KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ STRATEJİK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ

Kötü Huylu Problem Perspektifinden Covid-19 Pandemisi ile Mücadele

Abdullah UZUN

İnsanlığın Ortak Aklı: Ombudsman

Kadir Caner DOĞAN

Avrupa Bütünleşme Kuramları Işığında Çok Düzeyli Yönetişim

Nisa ERDEM

21. Yüzyılda Dijital Diplomasinin Yükselişİ

Vahit GÜNTAY

Karadeniz Havzası:

Jeopolitik Güç Mücadelesi ve İş birliği İmkânları

Adnan SEYAZ

İnsani Müdahale Tartışmasına Vakaların Etkileri

Ekrem OK

Covid-19 ve Aşı Karşıtlığı

Hüseyin YADİGAROĞLU

**KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ**
Stratejik Araştırma Merkezi

KTÜ SAM
PROTOKOL DERGİSİ

SAHİBİ

Doç. Dr. Özgür TÜFEKÇİ
Karadeniz Teknik Üniversitesi - Stratejik Araştırma Merkezi Müdürü

EDİTÖRLER

Dr. Öğr. Üyesi Suna ERSAVAŞ KAVANOZ
Dr. Öğr. Üyesi Abdullah UZUN

EDİTÖR YARDIMCILARI

Öğr. Gör. Fatma NALBANT
Arş. Gör. Nisa ERDEM
Arş. Gör. Tülay DEMİR

YAYIN KURULU

Prof. Dr. Bünyamin ER (Yönetim Bilişim Sistemleri)
Doç. Dr. İsmail KÖSE (Uluslararası İlişkiler)
Doç. Dr. Umut ÜZAR (İktisat)
Dr. Öğr. Üyesi Cenk BEYAZ (Sosyoloji)
Dr. Öğr. Üyesi Vahit GÜNTAY (Uluslararası İlişkiler)

İLETİŞİM

Karadeniz Teknik Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, No:2-06

Telefon: 04623773227

Faks: +90 462 325 3205 – 325 3185

E-Posta: sam@ktu.edu.tr

Web: www.ktu.edu.tr/sam

Yayın Türü:

Ulusal Süreli

KTÜ SAM Protokol Dergisi kamu yönetimi, uluslararası ilişkiler, iktisat, işletme ve sosyoloji başta olmak üzere sosyal bilimler alanında, kısa makalelere yer veren akademik bir dergidir. Kısa makalelerin yanı sıra rapor, derleme, konferans notları, örnek olay, kitap tanıtımı vb. makale dışı yazılara da dergi bünyesinde her sayıda belirli oranda yer verilecektir.

KTÜ SAM Protokol Dergisi Şubat ve Ağustos aylarında olmak yılda iki kez yayımlanır.

Dergide yayımlanan yazılarda belirtilen görüşler yazarlara aittir; Derginin sorumluluğu yoktur.

KTÜ SAM PROTOKOL DERGİSİ

2021 | YIL 2 SAYI 1 | KARADENİZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ STRATEJİK ARAŞTIRMA MERKEZİ DERGİSİ

İÇİNDEKİLER

<i>Kısa makale</i>	Kötü Huylu Problem Perspektifinden Covid-19 Pandemisi ile Mücadele <i>Abdullah UZUN</i>	5 -11
<i>Kısa makale</i>	İnsanlığın Ortak Aklı: Ombudsman <i>Kadir Caner DOĞAN</i>	13-18
<i>Kısa makale</i>	Avrupa Bütünleşme Kuramları Işığında Çok Düzeyli Yönetişim <i>Nisa ERDEM</i>	20-30
<i>Kısa makale</i>	21. Yüzyılda Dijital Diplomasinin Yükseliş <i>Vahit GÜNTAY</i>	32-39
<i>Kısa makale</i>	Karadeniz Havzası: Jeopolitik Güç Mücadelesi ve İş birliği İmkânları <i>Adnan SEYAZ</i>	41-49
<i>Kısa makale</i>	İnsani Müdahale Tartışmasına Vakaların Etkileri <i>Ekrem OK</i>	51-59
<i>Kısa makale</i>	Covid-19 ve Aşı Karşıtlığı <i>Hüseyin YADİGAROĞLU</i>	61-70

KARADENİZ HAVZASI: JEOPOLİTİK GÜÇ MÜCADELESİ VE İŞ BİRLİĞİ İMKÂN LARI

Dr. Adnan Seyaz
Kırkklareli Üniversitesi
adnan.seyaz@klu.edu.tr

Öz

Soğuk Savaş sonrasında jeopolitik mücadeleden en fazla etkilenerek değişim yaşayan bölge Karadeniz Havzasıdır. 90'larda ve 2000'lerin başında Avrupa Birliği ve NATO'nun genişlemesi, bölge ülkelerinde çatışmalardan uzak barış ve istikrar çerçevesinde bir döneme kavuştukları algısını doğurmuştur. Son on yılda ise yeniden güç mücadelesine girilmiş ve iş birliği imkânları arka planda kalmıştır. Karadeniz Havzası üzerindeki güç mücadelesini etkileyen en önemli faktörlerden biri Rusya ve Türkiye arasında sıra dışı bir iş birliğinin yaşanıyor olmasıdır. Batı'nın Rusya'ya uyguladığı yaptırımlardan kendisini ayırtıran Türkiye, kendisine uygulanan çifte standardı ön plana çıkarırken Rusya'yı kaldıraç olarak kullanmaktadır. Montrö Sözleşmesi'nden doğan egemenlik haklarını kullanan Türkiye, Boğazlar üzerindeki hâkimiyetini uygularken Rusya ve Avrupa-Atlantik ittifakını dengelemektedir. Avrasya'nın merkezinde yer alan Karadeniz Havzası, zemin sağladığı güç mücadelesi ve iş birliği imkânları ile Kafkasya, Balkanlar ve Orta Doğu'daki çatışma bölgelerini de etkileme potansiyeline sahiptir.

Anahtar Kelimeler: Karadeniz Havzası, güç mücadelesi, Karadeniz jeopolitiği

Giriş

Karadeniz havzası, iki kıtanın birleştiği noktada geçiş güzergâhı olarak da kullanılan önemli bir jeopolitik alanı kaplamaktadır. Doğu-Batı yönlü ulaşım aksları ve enerji nakil hatlarının geçebileceği nadir coğrafik bölgelerden bir tanesidir. Uluslararası sistemin yapısı bakımından düşünüldüğünde eski Sovyet ülkelerinin önemli bir bölümünün Karadeniz'i çevrelemesi, Sovyet sonrası Doğu-Batı ilişkilerinin seyrini etkilemiştir. Avrupa Birliği ve NATO gibi uluslararası yapıların genişleme alanlarının bu coğrafyaya doğru gerçekleşmesi tesadüf değildir.

Türkiye, NATO ittifakının uzun yıllardır üyesi bulunmakta ve AB aday ülkesi statüsü ile Karadeniz Havzasının en önemli ülkelerinden birisidir. Karadeniz'e en uzun kıyısı bulunan ülke konumundaki Türkiye'nin havzadaki ağırlığı, Rusya'nın

havzaya yönelik son dönemdeki politikaları sebebiyle zarar gömüştür. Buna rağmen Rusya'nın Türkiye'yi uluslararası arenada önemli bir ortak olarak görmesi ve Batı'nın çifte standardına karşı iş birliği yapabileceği bölgesel bir güç olarak değerlendirmesi iki ülkenin iş birliği yapmasına da olanak sağlamıştır. Buna rağmen Karadeniz Havzası, Rusya ve Türkiye'nin potansiyellerini aşan jeopolitik öneme sahiptir. Bu nedenle AB ve NATO genişlemesi ile havza ülkeleri birlik ve İttifak üyeliğine ya da ortaklık projelerine dâhil edilmiştir. Buna benzer girişimler çevrelendiğini hisseden Rusya'nın harekete geçerek Batı ile iş birliği ilişkisinden Batı ile güç mücadelesine doğru bir dönüşüm yaşamasına yol açmıştır.

1. Karadeniz Havzasının Jeopolitik Önemi

Uluslararası arenada çok kutupluluk tartışmalarının hâkim olduğu günümüzde stratejik önemi ile ön plana çıkan bölgelerden biri de Karadeniz Havza'sıdır. Kıyı ülkelerini birbirine bağlayan su yolu olmasının yanı sıra Boğazlar üzerinden Akdeniz ve Okyanuslara çıkış imkânı sağlamaktadır. Bu yönü ile kıyı ülkelere ek olarak havzaya yakın Orta Asya ve Kafkas ülkelerinin de Avrupa'ya erişimini sağlamaktadır. Ticari ilişkiler, enerji transit güzergâhları, küresel ve bölgesel güçlerin havzadaki çatışma bölgeleri üzerinden giriştikleri güç mücadeleleri ve çevre sorunları Karadeniz Havzasının stratejik önemini her geçen gün artırmaktadır. Pandemi ise ülkelerin sağlık sistemlerini zorlamasına ek olarak ekonomilerini de çok zor durumda bırakmıştır.

Türkiye Cumhuriyeti Montrö Anlaşması kapsamında 1936'dan bugüne uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde egemenlik hakkını kullanarak İstanbul ve Çanakkale Boğazlarından geçişleri düzenlemektedir. Bu sayede bölgede gerginliğin tırmanmasının önüne geçilmektedir. (Arıdemir, 2016)

Özellikle son yıllarda Rusya'nın küresel bir strateji çerçevesinde revizyonist politikalara başvurması Karadeniz Havzasında suların ısınmasına sebep olmuştur. 2008 yılında Güney Osetya ve Abhazya üzerinden Gürcistan'a müdahale eden Rusya, Mart 2014'te Kırım'ı ilhak ederek bölgede Ukrayna, Gürcistan ve Moldova gibi ülkelerin egemenlik hakları çerçevesinde kendi kaderlerini tayin etmelerine saygı duymayacağını göstermiştir. (Kakachia, 2010: 92) Ukrayna'nın doğusunda karışıklıklara sebep olan ve Suriye'de Esad'ı ayakta tutan Rusya, güvenlik stratejisinde (Rusya Ulusal Güvenlik Stratejisi, Aralık 2015) belirttiği üzere NATO genişlemesini tehdit olarak görmekte ve Batıya karşı stratejik bir kuşakta mücadele etmektedir. Rusya için Karadeniz Havzası, Kırım ile birlikte en uzun kıyıya sahip ülke konumuna yükseldiğinden ve Don-Volga kanalı vasıtasıyla Hazar ve Azak Denizleri

arasında askeri gemilerini hareket ettirebileceğinden en az Baltık Denizi ve Doğu Akdeniz kadar hayati konumdadır. (Coffey, 2020) Kırım'da bulunan deniz üssüne yönelik Ukrayna'nın uyguladığı kısıtlar da artık geçersiz kaldığından Rusya, hem bu bölgede hem de Doğu Akdeniz'de etkinliğini artırmıştır.

Dağlık Karabağ işgalinin Azerbaycan'ın kendi topraklarında yürüttüğü operasyon ile sona ermesi 10 Kasım 2020'de Ermenistan Başbakanı Paşinyan'ın da imzası ile kesinleşmiştir. Türkiye'nin açık desteği ve Rusya'nın 'Ermeni topraklarına sızmadığı sürece çatışmaya dâhil olmayacağını' (DW, 31 Ekim 2020) açıklaması ile Azerbaycan ordusunun başarılı bir şekilde yürüttüğü operasyon, Rusya Federasyonu Başkanı Putin'in öncülüğünde imzalanan anlaşma ile sonlanmıştır. Anlaşmaya göre Rusya ve Türkiye kuvvetlerinden oluşacak Barış Gücü Kontrol Merkezi bölgedeki süreci izleyecektir. (BBC, 10 Kasım 2020) 2021 yılının Şubat ayında bu merkezin açılışı yapılmış ve faaliyete başlanmıştır. Ermenistan'ın işgali ile kapanan Türkiye-Ermenistan sınır kapılarının tekrar açılması ihtimalinin ortaya çıkması ve Aliyev'in Ermenistan'ı bölgesel işbirliklerine davet ederek cesaretlendirmesi Kafkaslarda önemli değişikliklerin habercisi olarak görünmektedir. (Sputnik News, 10 Aralık 2020) Nahcivan'ın Ermenistan'ın güneyinden ulaşım yolları ile Azerbaycan'a bağlanması Türkiye ile bölgenin entegrasyonunu sağlayarak ekonomik canlanmanın yanı sıra enerji alanında iş birliğini de kolaylaştıracaktır. 11 Ocak 2021'de Putin'in Aliyev ve Paşinyan'ı Moskova'da aynı masada buluşturarak anlaşmanın uygulanmasının önündeki engelleri kaldırmak üzere başbakan yardımcılarının seviyesinde bir komisyon kurması önemli bir adım olarak kayıtlara geçmiştir. (Clark, 2020) Bu komisyon izleyen hafta ilk toplantısını Moskova'da gerçekleştirmiştir.

2. Türkiye'nin Havzaya Yaklaşımı

Türkiye, jeopolitik konumunu kullanarak bölgede bir enerji 'hub'ı olmayı amaçlamaktadır. Tıpkı Hürmüz Boğazı'nın İran'a kattığı stratejik değer gibi, enerji nakil hatlarına transit ülke olmanın Türkiye'nin istikrarına katkıda bulunacağı ve bölge politikalarında bir kaldıraç olarak kullanılabilmesi tasarlanmaktadır.

Karadeniz Havzası, Basra Körfezi'nin ardından en fazla petrol ve doğalgaz yataklarına sahip olması ve Hazar kaynaklarının Batıya taşınmasında transit güzergâh üzerinde bulunması bakımından da hayati önemdedir. Hali hazırda Rusya'dan Türkiye'ye ulaşan Mavi Akım (2003) ve Trans-Balkan Doğalgaz Boru Hattı (1987) üzerinden sevkiyat yapılmaktadır. Ancak, hem Türkiye'nin hem de Avrupa'nın artan enerji ihtiyacı yeni

projeleri gerektirmektedir. Rusya, bu enerji açığını bir fırsat olarak değerlendirmeye karardır. 2006 Ukrayna gaz krizi tecrübesi ve izleyen yıllarda ülkenin istikrarsızlaştırılması üzerine alternatif güzergâhlar arayan Rusya, kuzey hattından sonra güneye yönelmiştir. Kırım'ın işgal edilmesi sonrası ABD ve AB yaptırımlarına maruz kalan Rusya, zorluklar çıkarılması üzerine rotayı Türkiye'ye çevirmiştir. İstikrarlı ve güvenilir bir bölgesel güç olan Türkiye, 'Türk Akımı' olarak yeniden adlandırılan projeyi sahiplenmiş ve hattın açılışı Putin ve Erdoğan'ın katılımıyla Ocak 2020'de Kırklareli'nde yapılmıştır.

Rusya'nın Avrupa'ya ihraç ettiği gazın %80'i Karadeniz Havzası üzerinden sevk edilmektedir. Türkiye ise Almanya, Avusturya ve İtalya'dan sonra Rusya'nın en büyük dördüncü gaz ithalatçısıdır. (Armonaite, 2020: 8) TANAP'ın devreye girmesiyle Azerbaycan'dan gaz alımını artıran Türkiye, bir yandan Rusya'ya bağımlılığını azaltırken diğer yandan Azerbaycan gaz kaynaklarını Yunanistan-Arnavutluk-İtalya üzerinden Avrupa'ya taşıyarak Avrupa enerji güvenliğine katkıda bulunmaktadır.

Karadeniz Havzasının mevcut bilgiler çerçevesinde hidrokarbon kaynakları bakımından oldukça zengin olduğu düşünülmektedir. Bu çerçevede yürütülen çalışmalarda diğer kıyı ülkelerin bulgularına ek olarak Türkiye'nin de 405 milyar m³ rezerv keşfetmesi umutları yükseltmiştir. Bu anlamda son yılların en önemli gelişmelerinden biri yine Kırım'ın işgali olarak not edilmelidir. Çünkü Rusya, Kırım'ın ilhaki ile sadece bu toprak parçasını değil aynı zamanda kıta sahanlığı bölgesine ve Kırım açıklarındaki yer altı kaynaklarına da sahip olduğunu iddia etmektedir. (MFA of Ukraine, 2019) Kerç Boğazı'nın iki yakasını birbirine bağlayan bir köprünün inşa edilerek Mayıs 2018'de açılması Rusya'nın yarımada üzerinde egemenliğini pekiştirmek istediğini göstermektedir. Bölgede kendisinin başat güç olduğunu göstermek isteyen Rusya, Azak denizini kontrol etmekte ve Ukrayna gemilerinin geçişini kasıtlı bir şekilde zorlaştırmaktadır. Sivastopol'daki donanmasını ilhakin hemen sonrasında genişletme kararı almış ve 2020 itibarıyla Rus askeri personel sayısı iki katına çıkarılmıştır. (Zaniewicz, 2020) İlhak öncesi Ukrayna ile yapılan anlaşmanın bağlayıcılığı da kalmadığından Rusya'nın tarihsel olarak donanmasını bulundurduğu Sivastopol'da gemilerin modernizasyon projesi ve yenilerinin inşası programı hayata geçirilmiştir. Benzer adımların devam etmesi halinde birkaç yıl içerisinde bir NATO ülkesi olan Türkiye'nin Rusya'ya karşı Karadeniz'deki üstünlüğü sona erecektir.

Bulgaristan, Romanya ve Türkiye, NATO'nun Karadeniz sınırını oluşturduklarından Batı dünyası güvenlik şemsiyesinin bölgedeki etkin temsilcileridirler. Bu sebeple Türkiye ile doğalgaz boru hatlarından nükleer santral

inşasına, Karabağ sorunundan Suriye İç Savaşı'na kadar çok geniş bir alanda iş birliğine soyunan Rusya, bu bağlamdaki her adımı kazanç olarak görmektedir. Rusya-Türkiye yakınlaşması NATO'nun havzadaki en güçlü üyesi olan Türkiye'nin Rusya'ya karşı atacağı adımları sınırlamaktadır. (Erşen & Köstem, 2020: 236) Bunun en önemli örneği Türkiye'nin ABD ve AB'nin Rusya'ya uyguladığı yaptırımlarına dâhil olmadığı gibi bir de Rusya'dan S400 füze savunma sistemlerini almasıdır. Bu stratejik tercihler havzadaki güç mücadelesi sayesinde mümkün olmaktadır.

3. Güç Mücadelesi ve İş birliği İmkânları

Rusya'nın son yıllardaki saldırgan tutumunun en belirgin adımı sonrasında bölge ülkeleri uygulanacak yaptırımlara temkinli yaklaşmış, ABD ise bu konudaki en kararlı ülke olarak ortaya çıkmıştır. Avrupa Birliği de Rusya'ya karşı çeşitli yaptırımların uygulanması kararı almıştır. Türkiye, ABD yaptırımlarına katılmama kararı alarak kendi pozisyonunu net bir şekilde ortaya koymuştur. Nitekim ABD ile Patriot füzelerinin temini konusunda anlaşamadığında Rusya'dan S400 füze savunma sistemleri temin edilmiştir. Türkiye, bu sayede dış politikasında alternatifsiz olmadığını göstermiştir. Rusya ise uluslararası arenada yükselen güçler ile iş birliği yaparak Batı karşısındaki konumunu güçlendirmektedir. (Dal & Erşen, 2020: 4)

Biden'in ABD Başkanlığının kesinleşmesinden sonra, Trump henüz koltuğu bırakmadan ABD'nin CAATSA yaptırımları tekrar gündeme getirilmiş ve Türkiye'ye uygulanmıştır. Türkiye'nin S400 alımı, Rusya'yla önemli derecede ilişkiler geliştiren kişi ve kurumlara uygulanabilecek şekilde kavramsallaştırılan CAATSA kapsamında değerlendirilmiştir. İki ülke arasında Biden liderliğinde daha kurumsallaşmış bir ilişki düzeyi beklentisi bulunsa da Suriye krizi, S400 yaptırımları gibi iki ülkenin çıkar çatışmasına girdiği alanlarda çözüm beklenmesi hiç gerçekçi değildir. Biden'in dışişleri bakanı adayı bu konuyu değerlendirdiği bir röportajında Türkiye'ye uygulanan yaptırımların gözden geçirileceğini ve gerekli görülürse de ilave yaptırımlar getirilebileceğini ifade etmiştir. (Hacaoğlu, 2021)

Karadeniz Havzası, Türkiye'nin aday ve Bulgaristan ile Romanya'nın da üye ülkeler olması vesilesiyle, Avrupa Birliği için de kritik önem taşımaktadır. Enerji ihtiyacının büyük bölümünü bu bölgeden alması ve izleyen on yıllarda bu ihtiyacının daha da artmasının beklenmesi AB'yi bölgeye yönelik programlar geliştirmeye itmiştir. Avrupa Komşuluk Politikası ve Katılım Öncesi Ortaklık Programı, bölgeyi AB ile entegre etmek amacı taşıyan programlardır. Black Sea Synergy bu kapsamda kıyıdaş ülkeler ile AB arası iş birliğini

geliştirmeyi ve kurumsallaştırmayı amaçlamıştır. (European Commission, 2021)

Bu gelişmeler ışığında Türkiye, bugüne kadar olduğu gibi bugünden sonra da bölgede bir yandan uluslararası hukuk temelinde hareket ederken diğer yandan da başta Rusya olmak üzere tüm bölge ülkelerini uluslararası hukuk kuralları çerçevesinde faaliyet göstermeye teşvik etmelidir. Türk dış politikasının Azerbaycan'ın toprak bütünlüğü ve egemenlik hakları üzerine ilk günden itibaren değişmeyen vurgusu 2020'de ulaşılan başarının en önemli bileşenlerinden bir tanesidir. Rusya'nın bölgedeki revizyonist politikaları karşısında da uluslararası hukuk vurgusu yapan Türkiye, NATO'yu Patriot/S400 krizinde olduğu gibi kendisini yalnız bırakmaması gerektiğine dair ikna etmelidir. Aksi takdirde, Suriye krizi örneğinde olduğu gibi Türkiye, alternatifsiz olmadığını gösterebilecek kapasitede bölgesel bir güçtür.

Azerbaycan'ın toprak bütünlüğünün Ermenistan tarafından da resmen tanınması sonrasında, Kafkas ülkelerini ticaret ve enerji alanlarında bir araya getiren projeler hayata geçirilmelidir. Ukrayna ile ekonomik, ticari ve askeri alandaki iş birliği korunmalı ve ülkenin Batı ittifakına entegrasyonu için hem AB hem NATO teşvik edilmelidir. AB üyeleri olan Bulgaristan ve Romanya ile başta enerji ve ekonomi olmak üzere her alanda iş birliği imkânları değerlendirilmelidir. Enerji kaynaklarının çıkarılması ve enerji nakil hatlarının transit güzergâhları üzerine rekabetin yürütüldüğü Karadeniz Havzası, Soğuk Savaş dönemi Doğu Avrupası'nın tecrübe ettiği gibi küresel güçlerin mücadele alanı olmaktan çıkarılmalı ve bölge ülkelerinin refahı öncelenmelidir.

İş birliği girişimlerinin kabul görmesi için havzaya yönelik Avrupa Birliği, ABD ve Rusya'nın politikaları uyumlulaştırılmalıdır. Rusya'nın revizyonist politikaları devam ettiği sürece gerçekleşmesi zor olsa da Türkiye, bu misyonu benimseyerek bölgede aktif rol alabilecek kapasitedir. Kısır güç mücadelesinin içinde yer almak yerine iş birliği girişimlerini ön plana çıkarmayı başarabilen bir Türkiye, bölgedeki etkinliğini artıracaktır.

Sonuç

Karadeniz Havzası son otuz yılda uluslararası sistemdeki değişimin sancılarını yaşamaktadır. Soğuk Savaş sonrası ilk on yılda Transdinyester ve Dağlık Karabağ çatışmaları haricinde istikrarlı bir dönem geçiren havza, sonraki on yılda bölge ülkelerinin Batı yörüngesine yerleştiği izlenimini vermiştir. Bölgede siyaset ve ekonomi odaklı yapısıyla genişleyen Avrupa Birliği'ne paralel güvenlik odaklı NATO ittifakı genişlemiştir. Üye olmayan sınır komşuları ve yakın coğrafyadaki diğer ülkeler, çeşitli programlar vasıtasıyla Birlik

ve İttifak'ın vizyonuna dâhil edilmiş ve üyelik perspektifi verilerek yörüngede tutulmuştur.

Uluslararası ilişkiler disiplinde realist kuramı benimseyen teorisyenlerin ortaya koyduğu gibi Batı'nın bu adımları Batı dünyasının gücünü ortaya koyarken bir yandan da kendi zıddını yaratmaya mahkûmdur. Rusya Devlet Başkanı Putin'in 2007 tarihli Münih Güvenlik Konferansı'ndaki konuşması tam da bu konuya odaklanmış ve geride kalan yaklaşık yirmi yılın muhasebesini yapmıştır. Sonuçta Putin, bu konuşmada dile getirdiği problemlerin sözde kalmayacağını izleyen yıl Gürcistan'a müdahale ederek göstermiştir. Takip eden dönemde Ukrayna'nın iç işlerine daha fazla müdahil olarak AB'den uzaklaşmasını istemiştir. İç karışıklıklar patlak verdiğinde de Kırım'ın işgali ve Ukrayna'nın doğusunun istikrarsızlaştırılmasındaki rolü ile yeni hamlesini yapmıştır.

Bu gelişmeler 90'lardaki iş birliği imkânları için var olan potansiyelin izleyen on yılda yerini nasıl güç mücadelesine bıraktığını göstermektedir. Suriye iç savaşının vekil savaşlarına evrilmesi küresel siyasetin yeni bir soğuk savaşın başlangıcında olduğu tartışmalarına yol açmıştır. Soğuk Savaş dönemi, sonrası ve bugünün değişen dünya düzeninde Karadeniz Havzası, stratejik önemini korumakta ve mevcut potansiyeli ile güç mücadelesine olduğu kadar yeni iş birliği imkânlarına da olanak sağlamaktadır.

Kaynakça

- Arıdemir, H. (2016). Karadeniz'e Kıyıdaş Devletler Açısından Montrö Sözleşmesi'nin Sağladığı Denge Rejimi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Afro-Avrasya Özel Sayısı, 244-253. Retrieved from <https://dergipark.org.tr/tr/pub/dpusbe/issue/27228/286723>
- Armenia, Azerbaijan and Russia sign Nagorno-Karabakh Peace Deal.* (2020, November 10). BBC News. <https://www.bbc.com/news/world-europe-54882564>
- Armonaitė, A. (2020). The Black Sea Region: Economic and Geo-political Tensions. NATO Parliamentary Assembly ESC Report. <https://www.nato-pa.int/download-file?filename=/sites/default/files/2020-12/035%20ESCTD%2020%20E%20rev%202%20fin%20-%20THE%20BLACK%20SEA%20REGION%20ECONOMIC%20AND%20GEO%20POLITICAL%20TENSIONS.pdf>
- Clark, A. (2020, January 11). *Armenian Leader Says Karabakh Conflict Unresolved.* The Moscow Times. <https://www.themoscowtimes.com/2021/01/11/putin-karabakh-foes-discuss-next-steps-in-peace-process-a72572>

- Coffey, L. (2020, September 25). *Russian dominance in the Black Sea: The Sea of Azov*. Middle East Institute. <https://www.mei.edu/publications/russian-dominance-black-sea-sea-azov>
- Dal, E. P. & Erşen E. (2020). Introduction. In Dal, E. P. & Erşen E. (Eds.), *Russia in the Changing International System*. (pp. 1-16). Palgrave MacMillan. <https://doi.org/10.1007/978-3-030-21832-4>
- Erdoğan ve Aliyev'den Ermenistan'a mesaj. (2020, Aralık 10). Sputnik News. <https://tr.sputniknews.com/turkiye/202012101043377345-aliyev-erdogan-azerbaycan-ziyareti-ermenistan-rusya-karabag/>
- Ersen, E., & Kostem, S. (2020). Turkey's Interest in Closer Relations with Russia: Global, Regional and Domestic Dynamics. *SİYASAL: Journal of Political Sciences*, 29(2), 231-245. <http://doi.org/10.26650/siyasal.2020.29.2.0026>
- European Commission. (2021). *Sea Basin Strategy: Black Sea*. https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins/black_sea_en
- Hacaoğlu, S. (2021, January 20). *Incoming Biden Administration Hints at more Turkey Sanctions*. Bloomberg. <https://www.bloomberg.com/news/articles/2021-01-20/incoming-u-s-official-hints-more-turkey-sanctions-are-possible>
- Kakachia, K. (2010). Between Russian Assertiveness and Insecurity: Georgia's Political Challenges and Prospect after the Conflict. *Uluslararası İlişkiler / International Relations*, 7(26), 87-103. <http://www.jstor.org/stable/43926144>
- Russia to 'assist' Armenia if conflict with Azerbaijan spreads beyond Nagorno-Karabakh. (2020, Ekim 31). DW. <https://p.dw.com/p/3kgwY>
- The MFA of The Russian Federation. (2016). *Foreign Policy Concept of the Russian Federation*. https://www.mid.ru/en/foreign_policy/official_documents/-/asset_publisher/CptICkB6BZ29/content/id/2542248
- The MFA of Ukraine. (2019, June 10). *Positions of Ukraine and Russia concerning the jurisdiction of the A.T. in the case concerning the coastal state rights, were published on the website of the PCA*. <https://mfa.gov.ua/en/news/73098-opublikovano-poziciji-ukrajini-i-rosijsykoji-federaciji->

shhodo-jurisdikciji-arbitrazhnogo-tribunalu-u-spravi-
shhodo-prav-priberezhnoji-derzhavi-v-chornomu-ta-
azovsykomu-moryah-i-u-kerch

Zaniewicz, M. (2020, March 3). The Significance of Russia's
Militarisation of Crimea. *The Polish Institute of
International Affairs (PISM)*. Bulletin No. 36 (1466).

**KARADENİZ
TEKNİK ÜNİVERSİTESİ**
Stratejik Araştırma Merkezi

